

تاریخ بازنگری: 1394/9/1	شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها	 جمهوری اسلامی ایران وزارت بهداشت، کار و رفاه اجتماعی

1 - هدف:

این شیوه نامه به منظور ساماندهی نظام آموزشی مسئولین ایمنی کارگاهها و بکارگیری افراد واجد شرایط به عنوان مسئول ایمنی در قالب سه دوره آموزشی با عناوین آموزش عمومی ایمنی، آموزش تخصصی شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک و آموزش تخصصی بازآموزی مسئولین ایمنی کارگاهها جهت اخذ و تمدید گواهینامه صلاحیت مسئول ایمنی تهیه و تدوین گردیده است.

2 - دامنه شمول:

کلیه مسئولین ایمنی کارگاههای مشمول قانون کار

3 - مستندات قانونی:

این شیوه نامه در اجرای مواد 85 ، 86 ، 91 و 196 قانون کار و ماده 4 آیین نامه بکارگیری مسئولین ایمنی در کارگاهها و تبصره ذیل و ضمایم آن، که توسط شورای عالی حفاظت فنی در مورخ 1394/1/31 تدوین و در تاریخ 1394/2/16 به تصویب وزیر محترم تعاون ، کار و رفاه اجتماعی رسیده ، تنظیم گردیده است.

4 - مرجع ذیصلاح:

مرجع ذیصلاح در تایید مدرسان، مجریان دوره ، برگزاری آزمون ، تهیه استاندارد ، محتوی و سرفصل آموزشی و صدور گواهینامه پایان دوره طبق آیین نامه آموزش کارگران، کارآموزان و کارفرمایان، " مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار " می باشد.

تصویب کننده	تهیه کنندگان:
معاونت روابط کار	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار

تاریخ بازنگری: 1394/9/1	شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها	

5 - مدرسان ذیصلاح دوره‌های آموزشی:

5-1- کارشناسان مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار ستاد و گروه های تحقیقاتی و

آموزشی تابعه دارای صلاحیت تدریس مسئولین ایمنی از مرکزستاد

5-2- بازرسان کاردارای توانایی تدریس با شرایط ذیل:

5-2-1- دارای حداقل 4 سال سابقه کار در پست بازرسی کار

5-2-2- دارای حداقل 240 ساعت گواهی طی دوره های آموزشی بدو استخدام و ضمن خدمت بازرسان

کار با تایید مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار

5-2-3- شرکت در دوره آموزشی مدیریت ارزیابی و کنترل ریسک ویژه بازرسان کار

5-3- مشاوران حفاظت فنی و خدمات ایمنی دارای صلاحیت آموزش ایمنی عمومی، طبق دستورالعمل

ابلاغی وبا هماهنگی مرکز ستاد و گروههای تحقیقاتی و آموزشی و ادارات کل تعاون، کار و رفاه

اجتماعی استانها

5-4- اساتید دانشگاه ومراکز آموزشی و تحقیقاتی و سایر اشخاصی که صلاحیت تدریس آنها به تایید

مرکزستاد رسیده است.

تصویب کننده	تهیه کنندگان:
معاونت روابط کار	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار

تاریخ بازنگری: 1394/9/1	شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها	

6 - مجریان ذیصلاح برگزاری دوره های آموزشی و نحوه ارائه خدمات آموزشی:

- 1-6- مرکز ستاد و گروههای تحقیقاتی و آموزشی و ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان ها
- 2-6- سایر موسسات، انجمنها و سازمانهایی که صلاحیت برگزاری دوره های آموزشی ایمنی کار را از مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار با رعایت موارد ذیل اخذ نمایند:
- 1-2-6- اجرای دوره ها بر اساس استاندارد های آموزشی مرکز.
- 2-2-6- بهره مندی از مدرسان ذیصلاح مورد اشاره در ردیف 5

7 - دوره های آموزشی برای مسئولین ایمنی کارگاهها:

- 1-7- دوره آموزش عمومی:
- 1-1-7- عنوان: آموزش عمومی ایمنی
- 2-1-7- نوع دوره آموزشی: حضوری، ترکیبی (حضوری - مجازی)، بنا به تشخیص مرجع ذیصلاح
- 3-1-7- مدت زمان دوره: 40 ساعت
- 4-1-7- سرفصل و محتوای دوره: مطابق جدول شماره 1 می باشد

تهیه کنندگان:	تصویب کننده
مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار	معاونت روابط کار

شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها

تاریخ بازنگری:
1394/9/1

جدول شماره ۱: استاندارد دوره آموزش عمومی ایمنی ویژه مسئولین ایمنی کارگاهها

ردیف	سرفصل دروس	محتوای دروس	تئوری /ساعت	عملی /ساعت	جمع ساعت
1	آشنایی با اصول و مفاهیم ایمنی	تعاریف ایمنی - خطر - ریسک - ضرورت برنامه های ایمنی و بهداشت کار و مدیریت ریسک	2	--	2
2	آشنایی با انواع خطرات و عوامل زیان آور محیط کار و روش های کنترل آنها	عوامل زیان آور فیزیکی (صدا - ارتعاش - پرتوها - سرما و گرما) - عوامل زیان آور شیمیایی (راههای ورود مواد شیمیایی به بدن - انواع مواد شیمیایی - تاثیر مواد شیمیایی در بدن) - عوامل زیان آور ارگونومیک (اصول مهندسی انسانی - حمل بار دستی - تطابق فضای کار با انسان) - عوامل بیولوژیکی و روانی - روش های بهبود شرایط محیط کار و اقدامات کنترلی مهندسی و مدیریتی	8	--	8
3	آشنایی با انواع خطرات مکانیکی و روش های کنترل آنها	خطرات مکانیکی (حفاظ گذاری دستگاهها و ماشین آلات - خطر برخورد با اجسام و ماشین آلات - گیر کردن بین اجزاء دستگاه ها) - روش های بهبود شرایط محیط کار و اقدامات کنترلی مهندسی و مدیریتی	2	--	2
4	ایمنی کار در ارتفاع	خطر سقوط از ارتفاع - جایگاه کار ایمن - پیشگیری از سقوط (نصب حفاظ - سیستم های محدود کننده و متوقف کننده) - دسترسی ایمن به جایگاه کار - تور ایمنی - کمربند ایمنی و طناب نجات (هارنس)	2	--	2
5	شناخت قوانین و مقررات مرتبط با ایمنی و بهداشت کار	فصل چهارم قانون کار - آیین نامه کمیته های حفاظت فنی و بهداشت کار - آیین نامه های حفاظت و بهداشت عمومی کارگاه - الزامات قانونی متناسب با محیط کار (با توجه به نوع فعالیت و کار)	6	--	6
6	تشریح وظایف مسئول ایمنی	تشریح مسئولیت و وظایف مسئول ایمنی مطابق آیین نامه بکارگیری مسئولین ایمنی و مدل خودبازرسی	2	--	2
7	آشنایی با اصول و مبانی ایمنی برق	ایمنی در سیستم های برق رسانی کارگاهی و تجهیزات الکتریکی در صنعت - عوامل موثر در بروز برق گرفتگی و روشهای پیشگیری از آن در صنعت - ایمنی کار با برق فشار قوی - سیستم اتصال به زمین (ارتینگ) - فیوز های محافظ جان - آتش سوزی و انفجار ناشی از برق	2	--	2
8	آشنایی با اصول و مبانی ایمنی حریق	مفاهیم اولیه حریق - علل رخداد حریق - مدیریت پیشگیری از حریق - سیستم های اعلام و اطفای حریق - آشنایی با خاموش کننده های دستی و نحوه استفاده از آنها - کار عملی اطفاء حریق با کپسول آتش نشانی	2	2	4
9	آشنایی با علل وقوع حوادث شغلی و روش های پیشگیری و کنترل آنها	تعریف حوادث ناشی از کار - هرم حوادث - علل ایجاد حوادث - اعمال نا ایمن و شرایط نا ایمن - هزینه های مستقیم و غیر مستقیم حوادث - تجزیه تحلیل شبه حوادث و حوادث ناشی از کار - ثبت و تهیه گزارش حوادث به مراجع قانونی - روش های کنترل حوادث متناسب با نوع کارگاه	6	--	6
10	اهمیت و لزوم استفاده از وسایل حفاظت فردی	معرفی وسایل حفاظت فردی و کنترل و نظارت استفاده از آنها - حفاظت از سر، چشم، گوش، دست و پا، سیستم تنفس و ...	2	2	4
11	آزمون	---	2	--	2
12	جمع	---	36	4	40

تهیه کنندگان:	تصویب کننده
مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار	معاونت روابط کار

شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها

تاریخ بازنگری:
1394/9/1

7-2- دوره آموزشی تخصصی:

7-2-1- عنوان: شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک

7-2-2- نوع دوره آموزشی: حضوری، ترکیبی (حضوری - مجازی)، بنا به تشخیص مرجع ذیصلاح

7-2-3- مدت زمان دوره: 16 ساعت

7-2-4- سرفصل و محتوای دوره: مطابق جدول شماره 2 می باشد

جدول شماره 2: استاندارد دوره آموزشی شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک ویژه مسئولین ایمنی کارگاهها

ردیف	سرفصل دروس	محتوای دروس	زمان تئوری/ساعت	زمان عملی، کارگاهی /ساعت	جمع/ساعت
1	بررسی مفاهیم ریسک و کلیات فرآیند مدیریت ریسک	ترمینولوژی و تعاریف شناسایی خطر - ارزیابی ریسک - ضرورت تدوین پلان های مدیریت ریسک - معرفی و تشریح شناسایی خطرات و مدیریت ریسک	2	--	2
2	تشریح روشهای شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک	معرفی و تشریح روشهای شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک (JSA, WILLIAM FINE, FMEA)	6	--	6
3	برگزاری کارگاه آموزشی شناسایی خطر و ارزیابی ریسک	برگزاری کارگاه آموزشی تکنیک های شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک (JSA, WILLIAM FINE, FMEA) و مطالعات موردی و تشریح اقدامات اصلاحی و پیشگیری از خطرات و کنترل ریسک	---	6	6
4	آزمون	---	---	2	2
5	جمع	---	8	8	16

تهیه کنندگان:	تصویب کننده
مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار	معاونت روابط کار

7-3 - دوره آموزشی تخصصی بازآموزی:

سرفصل دوره های بازآموزی تخصصی جهت تمدید صلاحیت آموزشی، باید با توجه به نتایج ارزیابی ریسک و متناسب با نوع کار و مخاطرات احتمالی مشخص شده و توسط مراجع ذیصلاح برگزار گردد.

تبصره 1: دارندگان مدارک تحصیلی مرتبط با ایمنی از دانشگاههای معتبر و دارندگان گواهینامه پایان دوره های آموزشی اصول و مبانی ایمنی از مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار یا مجریان مورد تأیید مرکز، با نظر مرکز از طی دوره آموزشی عمومی ایمنی مستثنی می باشند.

تبصره 2: سایر مسئولین ایمنی با مدارک تحصیلی غیر مرتبط با ایمنی که در حال حاضر در کارگاه مشغول به کار می باشند، در صورت شرکت و قبولی در آزمون ادواری ایمنی عمومی که توسط مرکزستاد و یا در گروههای تحقیقاتی و آموزشی و ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استانها با نظارت مرکز ستاد برگزار میگردد، از ارایه گواهینامه آموزشی دوره عمومی ایمنی معاف خواهند بود.

8 - هزینه دوره های آموزشی:

هزینه دوره آموزشی که توسط مرکز ستاد و گروه های تحقیقاتی و آموزشی و ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در محل متقاضیان برگزار می گردد، طبق مصوبه شماره 126655/ت 48716 هـ مورخ 92/7/14 هیأت محترم وزیران به شرح ذیل می باشد:

8-1 - شهریه دوره عمومی ایمنی و بهداشت کار: به ازای هرنفر ساعت 10/000 ریال (ده هزار ریال)

تهیه کنندگان:	تصویب کننده
مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار	معاونت روابط کار

تاریخ بازنگری: 1394/9/1	شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها	 وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

8-2- شهریه دوره تخصصی شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک : به ازای هرنفر ساعت 14/000 (چهارده هزار ریال)

8-3- هزینه های فوق طبق مصوبه هیأت محترم وزیران به شماره حساب سیبا 2171869006009 بانک ملی

ایران به نام خزانه داری کل حاصل درآمدهای خدمات آموزشی و فرهنگی (مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار) واریز خواهد شد.

8-4- هزینه دوره هایی که توسط موسسات و انجمن های صنفی ذیصلاح برگزار می گردد بر اساس قیمت تمام

شده هر ساله باید توسط مجریان آموزشی محاسبه و فهرست آن به مرجع ذیصلاح جهت بررسی ارسال گردد.

8-5- حداکثر افراد شرکت کننده در دوره های آموزشی 30 نفر می باشد.

8-6- با توجه به اینکه برگزاری آزمون پایان دوره های مذکور توسط مرکز ستاد و گروه های تحقیقات و

تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار و ارتباط آموزشی برگزار می گردد لذا هزینه برگزاری آزمون توسط مرکز ستاد با تعرفه های مصوب محاسبه و می بایست توسط مجریان به حساب خزانه داری کل در بند 8-13 شماره شده واریز گردد.

9- آزمون و صدور گواهینامه آموزشی :

9-1- آزمون دوره ها توسط مرکز ستاد و گروه های تحقیقاتی و آموزشی و رابطان آموزشی ادارات کل

تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان ها انجام می گیرد که باید مطابق گردش کار پیوست پس از اخذ مستندات آموزشی نسبت به برگزاری آزمون، در زمان مقرر اقدام نمایند .

تصویب کننده	تهیه کنندگان:
معاونت روابط کار	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار

- 9-2- گواهینامه دوره های آموزشی توسط مرکز ستاد و گروه های تحقیقاتی و آموزشی صادر می شود.
- 9-3- آزمون ادواری دوره عمومی ایمنی ویژه مسئولین ایمنی کارگاهها با توجه به متقاضیان شرکت در آزمون فوق الذکر، توسط مرکز ستاد برنامه ریزی و برگزار می گردد.

تبصره 3: مجریان دوره های آموزشی مکلفند کلیه مدارک و مستندات آموزشی از قبیل فیش واریزی، فهرست حضور و غیاب و برگه های آزمون و مشخصات شرکت کنندگان در آزمون را به مرکز ستاد و گروه های تحقیقاتی و آموزشی تحویل نموده و مرکز ستاد و گروه های تحقیقاتی و آموزشی نیز پس از بررسی مدارک و نتایج آزمون نسبت به صدور گواهینامه برای پذیرفته شدگان اقدام نماید.

10 - نظارت بر دوره های آموزشی:

نحوه و کیفیت اجرای دوره و عملکرد مجریان توسط ناظرین واجد صلاحیت ذیل اشاره مورد پایش قرار خواهد گرفت:

- 10-1- مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار ستاد به عنوان ناظر عالی
- 10-2- گروه های تحقیقاتی و آموزشی مستقر در اقطاب صنعتی
- 10-3- رابطان آموزشی در ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان ها

11 - ضمانت اجرایی:

تصویب کننده	تهیه کنندگان:
معاونت روابط کار	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار

تاریخ بازنگری: 1394/9/1	شیوه نامه جامع آموزش مسئولین ایمنی در کارگاهها	

مدیران کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلفند با اعمال سیاستهای تشویقی، اطلاع رسانی و الزام آور، زمینه حضور مشمولین را در دوره های آموزشی فراهم نموده و با تشریک مساعی و همکاری مرجع ذیصلاح و مجریان، مراقبت نمایند که مفاد شیوه نامه مذکور به نحو مطلوب در سطح استان پیاده سازی و اجرا گردد.

12 - تدوین و ابلاغ شیوه نامه:

این شیوه نامه در 12 بند و 3 تبصره در تاریخ 94/9/1 به تصویب معاونت روابط کار رسیده و لازم الاجرا می باشد.

تصویب کننده	تهیه کنندگان:
معاونت روابط کار	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اداره کل بازرسی کار